

UČITELJSKI T O V A R Š.

List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. dne vsakega mesca, in velja za celo leto 2 gold. 50 kr.,
za pol leta 1 gold. 30 kr.

Tečaj VII. V Ljubljani 1. novembra 1867. List 21.

B r a n j e.

Branje se razdeluje v tri poglavitne verste; te so:

- 1) ročno (mehanično) branje,
- 2) razumno, umoslovno (logično) branje,
- 3) lepo (deklamatorično) branje.

Ročno bere tisti, ki urno spoznava in pregleduje pisane in natisnjene čerke, da jih prav, čisto in razločno izrekuje in združuje v zloge in besede.

Razumno, sprevidno in umoslovno bere tisti, ki dobro razumi in občuti to, kar bere, in zavoljo tega tudi čerke, zloge, besede in stavke prav in primerno naglaša in povdarja, ter glas tako vbira in spreminja, kakor nanaša reč, o kateri bere.

Lepo ali posebej še lepogovorsko bere tisti, ki se prizadeva, da bi s svojo besedo ali z govorom tudi pri poslušavcih budil občutke, ki jih ima berilo v sebi. Tako lepo brati pa ni lahko, in je otrokom neprimerno in se tedaj še ne more vverstovati v ljudsko šolo. Dovolj je, da se v ljudski šoli otroci vadijo in navadijo ročno in razumno brati.

V starih šolah in sim ter tje še dan danes se učenci učé le samo ročnega branja. Učitelj bere en stavek sam, potem beró učenci eden za drugim, in učitelj ne spregovori vmes druge besede, kakor n. pr.: „Ti naprej! stoj! napak! štokljež!“ i. t. d. In učenec za učencem bere v enomernem, prav prisiljenem žalostnem šolskem glasu. Po tem vodilu se navadijo učenci sicer urno, pa brezmiselno brati, tako, da po tem ne

vedo, kaj in o čem so brali. Tako bresmiselno branje pa je oče vsega slabega branja. Naj boljše je tedaj tako branje, kjer se učenec vadi ročno in ob enem tudi razumno brati.

Učenci se vadijo ročno brati, če

1) beró prav počasi, pa vendar ne tako, da bi zloge enakomerno zategovali in nekako peli.

2) Učitelj naj učence vadi, da vsako čerko, vsaki zlog in vsako besedo čisto in na tanko izgovarjajo. Zraven pa je zopet treba varovati, da se učenci ne navadijo nekega prisiljenega in preglasnega vpitja pri branji.

3) Slabejši učenci naj se vadijo posamne zloge in besede prav izgovarjati, preden beró ves berilni sostavek.

4) Vsak berilni sostavek naj učenci beró tako dolgo, da ga naj več vsi prav ročno beró.

5) Včasih je dobro, da učenci posamne stavke tudi enoglasno, t. j. v zboru beró. Pri takem vkupnem branji pa je treba, da učenci zloge in besede prav povdarjajo in pri ločnicah prenehujejo i. t. d.

Da se učenci vadijo razumno brati, naj učitelj

1) vselej popred sam lepo prebere to, kar potem učenci beró. Če učitelj lepo bere, beró tudi učenci dobro, ker pri vsem učenju je zgled prva pogoja, posebno pa pri branji. Kje bi se učenec navadil lepo brati, ko bi tega nikjer ne slišal? Če se učenec navadi razločno brati, tudi kmali razumi to, kar bere. Dokler kdo razločno ne bere, tako dolgo ne razumi sam, pa tudi poslušavci ne tega, kar bere, in tako branje je brez koristi.

2) Kedar učitelj berilni sostavek prebere, naj vpraša učence, kdo si li upa brati tako, kakor je ravno slišal. Naj pred naj beró boljši, potem pa tudi iz med slabših učencev taki, ki imajo dobro voljo, in ki hrepené po tem, da bi se kaj naučili. Zgled vleče.

3) Učitelj naj potem dalje sega v berilno vajo; razlaga naj naj pred posamne besede, pregovore, izraze i. t. d. in sicer pri začetku prav kratko, pa jedernato, potem pa tudi bolj na tanko tako dolgo, da se učencem vtisne v serce to, kar berejo. Berilo razlagati ni ravno tako lahko, kakor misli marsikteri učitelj. Kdor se za to popred skerbno ne pripravlja, gotovo pri vsi svoji učenosti in izurjenosti le prav malo opravi ali pa pri

tem še celó več škoduje, kakor koristi. Naj bolje je, da učitelj vsako berilno vajo popred pismeno izdela in si po pomočnih knjigah poišče vse boljše točke, o katerih po tem v šoli govori. Brez priprave se zaide lahko na predolga ali pa tudi na kriva pota, s katerih težko zopet pride na pravo pot. Šolski čas je drag; treba se je varovati, da se ne zapravlja z nepotrebnim in še celó s škodljivim razkladanjem.

4) Posebno je učitelju treba paziti, kedar učenci berejo pesmi, t. j. berilne sestavke v vezani besedi. Učenci se ne smejo navaditi, da bi zloge in posamne besede, naj si bo med versto ali na koncu verste, po ostri méri naglaševali, temuč berejo naj tako, kakor bi sicer brali v nevezani besedi.

5) Učenci naj se vadijo, da sčasoma tudi sami, t. j. brez učiteljevega napeljevanja berejo, da se navadijo samostalno brati.

P.

Nekteri opominki pri odgoji.

Odgojnik naj se ozira na vse otroške moči in nagibe, ter naj jih obdeluje in k dobremu napeljuje, da rastejo z otrokom, da so mu bolj in bolj blagejša in terdnejša lastnina. Kakor pa odgojnik porabi vse, kar vé, da bi mu k temu pravemu namenu pripomoglo, ravno tako tudi odvräca, kar mu je na poti, ali kar zadržuje pravo pospeševanje.

Odgoja ima tedaj mnogo opraviti z nekterimi napakami, ki so otrokom posebno lastne, in se morajo, kakor ljulika, populiti iz otroškega serca, ker so krepostnemu značaju nasproti. Zeló važno je to opravilo in težavno, ker se prav težko pozná pri otroku, kdaj je napaka iz hudovoljnosti, ali iz nevednosti, ali iz otroške npravne poverhnosti in naglosti; včasi imamo tudi prvi začetek kake dobre lastnosti za napako. Otrokom težko dopovemo, da ne ravnaajo prav; pa ne zavoljo tega, ker nočejo slišati, ampak zavoljo tega, ker nas ne razumejo, ali ne zapopadejo, kaj je pravo. Nektere take napake so otroku prirojene, drugih se otroci drugače navzamejo med prvo odgojo; zopet druge se prikazujejo v letih, kedar donäšajo moči in mladost omamijo, da se ne zavé, kaj je prav, kaj ne; če premišljujemo, kako različne okoliščine obdajajo otroke, in kako malo vidijo dobrega, slabega pa védno več, bomo pač mladost bolj mi-